

ELECCIONS PRESIDENCIALS A XIPRE

Sota el signe de la divisió

Els xiprians d'origen grec han decidit en les urnes canviar de política en relació al fraccionament de l'illa en dos estats. La derrota soferta pel president ixent, Spyros Kyprianu, en la primera volta de les eleccions celebrades el passat dia 14, deixà enfrontats dos candidats de signe totalment oposat, el líder de la dreta, Galfcos Clerides, i el candidat independent presentat pel partit comunista, Georgios Vassiliou. Un i altre, però, són parti-

Els xiprians d'origen grec han decidit canviar de política en relació al fraccionament de l'illa. Això topa amb els interessos de les potències que no volen Xipre un estat neutral.

Marià Delàs

karios en la presidència de la República de Xipre, Kyprianu pot vantar-se d'haver aconseguit augmentar el poder adquisitiu de la població en forma més que considerable, d'haver reduït la taxa d'inflació a una de les cotes més baixes d'Europa i, sobretot, d'haver mantingut l'autor en uns nivells quasi insignificants.

Cap dels possibles successors de Kyprianu no pot qüestionar la seva gestió en el terreny econòmic, però el que

L'hotel Ledra, abandonat al mig de la línia verda.

daris de flexibilitzar les negociacions amb la comunitat turco-xipriana.

Per primera vegada, cap aspirant a la presidència no va aconseguir superar el cinquanta per cent necessari per resultar elegit. Clerides i Vassiliou van prendre la davantera al president Kyprianu, amb el 33 i el 30 per cent dels vots, respectivament. El diumenge dia 21, en una segona volta, els dos

guanyadors es disputen el 27 per cent obtingut per Kyprianu i el 9 per cent del president del partit socialista, Vasos Lyssarides.

A qualsevol altre país d'Europa, un cap d'estat que pogués presentar un balanç econòmic semblant al de Xipre durant els darrers anys hauria tingut assegurada la reelecció. Onze anys després d'haver succeït l'arquebisbe Ma-

realment preocupa en aquestes eleccions és el problema nacional.

Kyprianu i Lyssarides sempre han defensat una política de fermesa i d'intransigència negociadora en les relacions intercomunals. En repetides ocasions, Clerides i el seu partit han acusat Kyprianu d'haver obstaculitzat les vies de negociació entre comunitats, obertes pel secretari general de les Nacions

Unides, Javier Pérez de Cuéllar. En aquest sentit, la flexibilitat exigida pel dirigent conservador pot dificultar l'obtenció de vots procedents dels altres partits. Això no obstant, la proximitat ideològica entre Kyprianu i Clerides pot fer suposar que aquest aconseguirà accedir a la presidència de Xipre.

Vassiliou, amb el suport del poderós partit comunista (AKEL) i del partit liberal, ofereix la formació d'un govern d'unitat, amb representants de totes les ideologies, per tal d'afavorir la negociació amb la comunitat turco-xipriana. Val a dir que l'AKEL és l'únic partit del sud que manté relacions d'amistat amb una important força po-

Xipre, l'illa cobejada

Marià Delàs i Goretti Palau

Xipre ha estat una illa cobejada per la seva importància econòmica i estratègica al llarg de tota la seva història. Per Xipre van passar egipcis, assiris i perses. Va ser controlada pels grecs, conquerida per Alexandre el Gran, i annexionada per Roma, tot abans de la nostra era. L'església ortodoxa grega es reafirmà amb la consolidació del domini de Bizanci cap al segle X. Va caure sota el domini anglès, francès i venecià, fins que Turquia va envair l'illa l'any 1571, amb el con-

sentiment de la població grega. La dominació turca va durar tres segles, durant els quals l'església ortodoxa va mantenir una gran autonomia.

El 1878, el Regne Unit i Turquia van signar la convenció anglo-turca i Anglaterra va passar a ocupar i administrar l'illa. El 1925, els britànics van canviar l'estatut de Xipre pel de colònia de la corona britànica. Això suposà una certa autonomia i un augment de la representació greco-xipriana en relació als turco-xiprians.

Després de la II Guerra Mundial, l'elecció de Makarios III com a nou arquebisbe va afavorir la reivindicació de l'enosí o unió amb Grècia dels greco-xiprians, amb el desacord dels turco-xiprians. El Regne Unit va propiciar la divisió entre ambdues comunitats per romandre l'àrbitre de la situació.

L'agost de 1960 es va proclamar la República de Xipre independent, i es

Els cascos blaus patrullen l'illa.

lítica del territori controlat pels turcs, el partit republicà.

L'herència de la divisió entre comunitats, deixada pels països que havien d'actuar com a garants de l'existència d'una única república —Gran Bretanya, Grècia i Turquia—, no ha pogut ser rebutjada per les seves víctimes.

Com reconeix quasi tothom, el gran problema d'aquesta illa és la seva ubicació geogràfica. Xipre sempre ha estat considerat com un enclavament estratègic de vital importància per tots aquells països que han aspirat al control de l'àrea oriental del Mediterrani.

Bicomunalitat i bizonalitat

La població de Xipre no ultrapassa els 700.000 habitants. El 77 per cent pertany a la comunitat greco-xipriana, mentre que el 18 per cent correspon als xiprians d'origen turc. El cinc per cent restant es distribueix entre petites comunitats.

Fins la passada primavera, el secretari general de les Nacions Unides, Javier Pérez de Cuéllar, havia anat mos-

trant confiança en una hipotètica solució negociada que hauria de donar pas a la reunificació sota la forma d'una república federal, independent, no-alineada, bicomunal i bizonal. Però, el passat mes de juny, en un informe oficial, el mateix Pérez de Cuéllar reconeixia que la seva missió de bons oficis per aconseguir una negociació efectiva entre les parts es trobava en un punt mort, a causa del clima de desconfiança existent entre xiprians turcs i grecs.

El colp d'estat contra Makarios de l'any 74 i la immediata invasió turca van suposar que un terç de la població de Xipre hagués d'abandonar les seves terres per traslladar-se a nord i sud de la línia verda de separació que controlen les forces de les Nacions Unides. 165.000 greco-xiprians van ser obligats a deixar les seves cases, camps i propietats situades en el terç de territori que ocupen les tropes d'Ankara. 35.000 xiprians turcs van haver de fugir dels seus poblatos del sud per buscar protecció entre els seus germans del

nord i els invasors d'Anatòlia.

Mentre els dirigents greco-xiprians afirmen que no pot haver-hi cap solució definitiva fins que no es reconegui el dret dels refugiats a retornar als seus llocs d'origen, els líders turco-xiprians mantenen que el retorn dels refugiats posaria en perill l'homogeneïtat ètnica de la seva comunitat.

L'informe redactat per Pérez de Cuéllar va confirmar que milers de civils procedents de Turquia s'han instal·lat definitivament al nord de Xipre. El govern d'Ankara ha admès que, des de la invasió, catorze mil turcs han escollit domicili a Xipre, però, al mateix temps, afirma que la major part d'ells són persones que havien emigrat anteriorment o dels seus fills. De la resta es diu que són treballadors temporers. Segons les autoritats del sud, el nombre de colonitzadors supera els seixanta mil i acusen els turco-xiprians i Turquia d'alterar, premeditadament, la composició demogràfica de l'illa. El marge de negociació sobre aquest tema sembla pràcticament inexistent.

¿Berlín-2?

No pocs observadors han comparat la ciutat de Berlín amb la capital de Xipre, Nicòsia. La línia verda de separació que divideix l'illa en dues parts passa pel mateix centre d'aquesta antiga ciutat encerclada per muralles venecianes i bona part de Xipre, com Aleman-

va aprovar una Constitució inspirada en uns tractats signats el 1959 d'administració conjunta. Per aquests tractats, Grècia, Turquia i Regne Unit podien mantenir contingents militars a l'illa. L'arquebisbe Makarios va ser elegit president. Però l'administració conjunta va fracassar, i la minoria turca es va sentir amenaçada. Els enfrontaments entre ambdues comunitats es van generalitzar i van causar un gran nombre de víctimes, i part de la població es va traslladar a zones predominantment turco-xiprianes. Aquesta població turca es va anar dotant del seu propi aparell administratiu. El Consell de Seguretat de les Nacions Unides va crear una força de pacificació, la UNFICYP, encara present avui dia. Els dirigents turco-xiprians van anunciar el 29 de desembre de 1967, l'establiment d'una Administració Provisional Turca de Xipre.

El juliol de 1974, elements de l'exèrcit greco-xiprià partidaris de l'enosi van donar un colp d'estat amb el suport de la Junta Militar Grega. Maka-

rios va fugir de l'illa i Nicos Sampson, un dels principals defensors de l'enosi, va assumir el control de Xipre.

Aquest fet resultava inacceptable per a la comunitat turco-xipriana. El 20 de juliol de 1974, 40.000 soldats turcs van envair l'illa des del nord, avançant cap a Nicòsia. Mitjançant una resolució del Consell de Seguretat de l'ONU es va aconseguir l'alto-el-foc, però els turcs ja havien ocupat el 36 per cent del territori. Això va comportar un moviment de refugiats greco-xiprians cap al sud de l'illa, i la divisió de les dues comunitats per una línia verda controlada per les forces de les Nacions Unides.

El 23 de juliol del mateix any, va caure el govern militar grec, i el govern de Sampson a Xipre es va enfonsar a continuació. Makarios va ser de nou el president dels greco-xiprians, i els turco-xiprians van proclamar el febrer del 1975 l'estat federal turc de Xipre a la seva zona. El mateix any es van reiniciar les converses per la negociació entre ambdues comunitats sense arribar a cap acord substancial.

El 1977 va haver-hi un nou intent de negociació entre el president Makarios i el líder turco-xiprià, Rauf Denktash, sota l'auspici de les Nacions Unides, sense arribar a cap acord global. El 1977 va morir Makarios, i Spiros Kyprianu va ser elegit president. Però tampoc Kyprianu no va aconseguir més que establir les bases d'unes negociacions que no portaven a una solució definitiva de la partició de Xipre. El febrer de 1983, Kyprianu va ser reelegit per cinc anys.

El 15 de novembre de 1983, els turco-xiprians van fer una declaració unilateral d'independència autoproclamant-se República Turca del Nord de Xipre, i Denktash va ser nomenat president. El nou estat tan sols ha estat reconegut oficialment per Turquia, i condemnat per les Nacions Unides. Des de l'elecció de l'assemblea legislativa de la recent República Turca del Nord de Xipre el novembre de 1984, no hi ha hagut cap canvi important en les negociacions per arribar a una solució definitiva de la seva situació. □

nya, es troba ocupada per tropes estrangeres. El procés cap a la independència i els conflictes entre comunitats es van liquidar de tal manera que l'exercici de la sobirania ha restat sota qüestió. En els últims dos anys la presència de l'exèrcit turc ha augmentat en un cinquanta per cent. Actualment, un de cada cinc habitants del nord és un soldat turc i el seu armament es modernitza de forma incessant, la qual cosa resulta incomprendible per als funcionaris de les Nacions Unides i obre interrogants sobre les intencions de Turquia.

Per als dirigents turco-xiprians, la presència d'aquestes tropes cal interpretar-la com la utilització dels drets de garantia oferts a la mare pàtria. Així mateix, afirmen que ells també volen una força turca per garantir que els grecs no els tornaran a atacar.

Però el problema de les tropes estrangeres no es redueix a les forces d'ocupació turca. L'exèrcit greco-xiprià compta amb un nombre indeterminat d'oficials grecs en condició d'assessors. Dues grans bases de sobirania britànica, Akrotiri i Dhekelia, envoltades en

una atmosfera de rumors i secrets, donen alberg a tropes angleses i nord-americanes. D'altra banda, l'esquerra greco-xipriana ha denunciat en repetides ocasions l'existència de tres enclavaments al nord del país destinats a ser utilitzats per les forces dels Estats Units a la Mediterrània oriental. Els mateixos funcionaris de les Nacions Unides s'han queixat de les dificultats que presenta la supervisió de les instal·lacions militars.

La força militar de pacificació de l'ONU està integrada per 2.500 soldats i oficials danesos, britànics, canadencs, austríacs, australians, irlandesos, finlandesos i suecs. La seva presència resulta, de moment, indispensable, però alguns dels països que hi col·laboren estan considerant la possibilitat de retirar el seus efectius si la situació no millora sensiblement.

El passat dia 31, els primers ministres de Grècia i Turquia, Andreas Papandreu i Turgut Ozal, reunits a Suïssa, van signar un comunicat conjunt pel qual es comprometien a obrir una via de diàleg directe per posar fi a les seves hostilitats. En l'agenda de contactes hi ha el problema de Xipre. Però, per sobre de les diferències entre aquests dos països pertanyents a l'Aliança Atlàntica, cal preguntar-se pels interessos de les potències que no desitgen veure Xipre com un estat neutral. □

